

Reactie NVLM op adviezen van Curriculum.nu voor Burgerschap en Mens & Maatschappij

Burgerschap

De Nederlandse Vereniging van Leraren Maatschappijleer (NVLM) is van mening dat het product van het ontwikkelteam burgerschap een ruime voldoende verdient. De leden van het ontwikkelteam hebben hard gewerkt om een **doorlopende leerlijn op het gebied van burgerschap** te ontwikkelen. De NVLM is al jaren voorstander van de ontwikkeling van zo'n leerlijn. We vinden dat het ontwikkelteam een **verstandige keuze** heeft gemaakt door het **curriculum** op te bouwen **rondom de kernen democratie en diversiteit**.

Het is wel jammer dat het ontwikkelteam soms geen grenzen trekt.

Burgerschap lijkt dan ineens loopbaanoriëntatie te worden of sociaal-emotionele ontwikkeling. In een vervolgfase moet hier nog eens kritisch naar worden gekeken. Dat geldt ook voor het **onduidelijke antwoord van Curriculum.nu op de vraag: 'Wie borgt de kern van Burgerschapsvorming?'** De afgelopen tien jaar hebben ons geleerd dat als iedereen verantwoordelijk is, uiteindelijk niemand in de school die handschoen oppakt, **terwijl de leraar maatschappijleer daarvoor** in het voortgezet onderwijs **de aangewezen persoon is**.

Als je kijkt naar de inhoud die volgens het ontwikkelteam in de onderbouw aan de orde moeten komen, **kan de conclusie niet uitblijven dat in de onderbouw van het voortgezet onderwijs maatschappijleer moet worden ingevoerd**. Het bevreemdt ons dan ook dat Curriculum.nu die conclusie niet trekt.

De NVLM vraagt aan minister Slob en de leden van de Tweede Kamer deze conclusie wel te trekken, **om zo tegelijkertijd de [adviezen van de staatscommissie parlementair stelsel \(p. 253-254\)](#) uit te voeren**. Ook voor de bovenbouw is maatschappijleer dé plek van burgerschap in het rooster. Leraren maatschappijleer staan klaar om het burgerschapscurriculum voor het voortgezet onderwijs - samen met wetenschappers en vakdidactici - verder vorm te geven. **Burgerschap moet geen vak worden, burgerschap is al een vak: maatschappijleer.**

Mens & Maatschappij

De Nederlandse Vereniging van Leraren Maatschappijleer (NVLM) is van mening dat het product van het ontwikkelteam Mens & Maatschappij de **contouren van het leergebied Mens & Maatschappij voldoende schetst**. De leden van het ontwikkelteam hebben hard gewerkt om binnen de gegeven tijd en het gegeven krachtenveld tot een eindproduct te komen. Als gevolg van deze factoren blijft het **soms nog wat algemeen en weinig vakspecifiek**.

We zijn het eens met de belangrijkste aanbeveling van het ontwikkelteam:

“Binnen de gegeven tijd en de gegeven opdracht konden vakspecifieke vraagstukken echter nog niet nader worden uitgewerkt. Die **nadere uitwerking zal moeten plaatsvinden voordat de vervolfase, het ontwikkelen van kerndoelen, van start gaat**. Het gaat specifiek om het uitwerken van de referentiekaders, de vakspecifieke uitwerking van de denk- en werkwijzen in een doorlopende leerlijn, het vakspecifiek uitwerken van de conceptbouwstenen en het uitlijnen van Burgerschap en Mens & Maatschappij. **In deze uitwerking kunnen wetenschappers, vakdidactici, lerarenopleiders, leraren en ontwikkelteamleden de afzonderlijke disciplines binnen het leergebied herkenbaar versterken.**”

We kunnen ons *niet* vinden in de gedachte dat er een Mens & Maatschappij-

vak moet komen in de bovenbouw van vmbo-bb/kb, in plaats van “aardrijkskunde en geschiedenis en bij voorkeur ook maatschappijkunde en economie”, vanwege het huidige kleine aantallen leerlingen en een versnipperd aanbod. [Cijfers laten zien](#) dat aardrijkskunde en geschiedenis weliswaar bijna niet gekozen worden (zie p.19), maatschappijkunde en economie worden in vmbo-bb en -kb wel veel gekozen. Opvallend is ook dat het ontwikkelteam met het idee van een pilot filosofie in de bovenbouw van vmbo-gt juist op versnippering aanstuurt.

We zijn wel te spreken over de aanbeveling van het ontwikkelteam M&M om waar mogelijk te zorgen dat “de Grote Opdrachten en **bouwstenen van het leergebied burgerschap, in relatie met die van het leergebied M&M, geborgd worden in de programma’s van maatschappijleer**”. **Maatschappijleer is immers hét burgerschapsvak**. Ook zijn we blij dat het ontwikkelteam net als de NVLM van mening is dat **het examenprogramma maatschappijkunde op korte termijn vernieuwd moet worden** en dat het ontwikkelteam voorstelt het **programma van maatschappijwetenschappen juist niet** op korte termijn te wijzigen.